

§1. En el món d'avui, o en el d'ahir, això de comprar una dona exòtica per catàleg no es pot considerar un argument original ni pot sobtar ningú. «**Dona de Leng**» s'inspira en una típica llegenda urbana: em van assegurar una vegada en un bar, en veu baixa, que en un entresol del carrer Colom de Castelló podies llogar noies de diverses procedències per tenir-les a casa una temporada. El que m'ho deia no hi havia anat, però uns amics seus... Més endavant vaig llegir en alt.horror.cthulhu que algú havia demanat per correu una dona oriental, de Leng, per 19,95 dòlars americans i estava esperant que arribés. Leng és una d'aquelles vagues referències geogràfiques que H.P.Lovecraft s'empescava per crear l'atmosfera fantàstica i ocultista de les seves històries.

§2. En «**El Llibre de tòpics**», la filosofia d'ArtemusB.Danvers seria més o menys, pam dalt pam baix, la d'*El llibre dels condemnats* de l'excèntric CharlesHoyFort (Nova York 1874-1932), conjuminat a partir d'una superlativa col·lecció de notícies estranyes. Fort s'interessava per aquesta mena de casos difícils d'explicar i de creure: pluges de peixos o gripaus, objectes metàl·lics que cauen del cel inopinadament, observacions d'aparells o éssers voladors o d'estels desconeguts, petjades d'animals inclassificables... Va omplir munts de caixes de cartó amb més de vint-i-cinc mil retalls i anotacions. JoanPerucho deia que Fort va introduir en la ciència «quelcom d'allò que els surrealistes van posar en l'art, és a dir, que existeix un camp més vast que la simple realitat sensible i que és privatiu de la imaginació.» (*Roses, diables i somriures*). El mateix Lovecraft reconeixia haver après de Fort la tècnica de connectar en una trama més àmplia esdeveniments distants i aparentment independents. Heus ací, doncs, un dels pares de les teories de la conspiració. En morir va deixar nombrosos seguidors, alguns dels quals es van organitzar en l'anomenada Societat Forteana. Hi ha també una amena revista, *Fortean Times*, hereva del seu esperit i de la seva tasca.

§3. Dunwich és un altra localització estreta dels mites de Lovecraft. Vaig introduir l'arribada accidental del jove Sullivan en aquell poblet de cases holandeses amb una paràfrasi del cèlebre començament de l'«Horror de Dunwich»:

Si el que viatja pel nord de la regió central de Massachusetts s'equivoca de direcció en arribar a la cruïlla de la carretera d'Aylesbury just després de Dean's Corner, veurà que s'endinsa en una comarca estranya i solitària.

La trobada accidental de Charles i Beth i el retorn d'ell la setmana següent són el nucli original del meu conte, que llavors es titulava provisionalment "L'amor de Dunwich".

§4. És cert que poc abans del primer assaig nuclear a la base de Los Álamos alguns membres de l'equip d'Oppenheimer van creure possible que una reacció en cadena destruís tota la Terra. Ell, però, va decidir tirar endavant. El 16 de juliol de 1945 a les 5:30AM una explosió equivalent a vint mil tones de TNT va transformar la negra nit del desert en una claror encegadora durant uns pocs segons. El tro eixordador va arribar després. Més endavant Oppenheimer ho recordava així:

Alguns reien, altres cridaven, però la majoria van restar en silenci. Pel meu cap va flotar un vers del Bhagavad-Gita en el qual Krixna està intentant persuadir el príncep perquè complisca la seua obligació: «M'haig de convertir en Xiva, el destructor de móns.»

§5. Diuen que John R. R. Tolkien deia que va inventar la vasta mitologia de la Terra Mitjana perquè la seva estimada Anglaterra mancava de llegendes de la qualitat de les gregues, escandinaves o cèltiques. En Josep Pascual Tirado és un Tolkien a escala local. Amb el *Tombatossals* (publicat per la Societat Castellonenca de Cultura en 1930) va atorgar a la Plana de Castelló un passat llegendari governat per un Rei Barbut i poblat per gegants heroics, enemics filisteus i persones normals i corrents. La meua «**Història del Tombatossals**», completament apòcrifa i escrita a la manera de la «Història del Necronomicon» de Lovecraft, vol desvelar la imprescindible cara sinistra del mite. Tolkien ja se'n va fer càrrec ell mateix: en podríem recordar les mines de Mòria i els seus ocupants, les famèliques aranyes del Bosc Negre, els anguniosos passadissos de Cirith-Ungol o la desolació de Mòrdor. Però pel que fa al Tombatossals, aquest era, fins avui, un terreny inexplorat.

§6. Tots els autors i personatges esmentats en aqueix text, menys el mag Joseph Blay, són reals. També ho són les obres, tret del mateix *Magnum Innominandum*. La citació en llatí atribuïda a l'historiador romà Caelius Rufus és només una petita variació d'una frase del Gènesi: «gigantes autem erant super terram in diebus illis» («en aquells dies hi havia gegants sobre la terra», *Vulgata* 6:4). El conjunt, tot plegat, és una gran mentida.

§7. Alguns dels gegants enumerats en «**Randolph Carter al Tibet**» són reals. Almenys ho són si ens creiem el llibre *Anomalies and Curiosities of Medicine*, publicat a Filadèlfia en octubre de 1896 i disponible actualment en diversos llocs d'Internet.

§8. «**Dismòrfia**» és, com «**Sarcophilus**» o «La caixa buida», un conte ambigu que no es pronuncia sobre l'objectivitat dels fets experimentats pel protagonista. La «dismòrfia corporal» és una mena d'obsessió que consisteix en una percepció distorsionada del propi cos; semblant a l'anorèxia, per exemple. En març de 2000 la premsa contava que a dues persones afectades per aquest problema psíquic els havien amputat una cama normal, després de moltes deliberacions mèdiques i deontològiques, perquè estaven convençudes que patien una deformitat monstruosa i això no els deixava viure.

§9. En «**Dos àngels de Swedenborg**» assistim al traspàs d'un malvat. Emanuel von Swedenborg (Estocolm 1688 - Londres 1772) va ser un físic i geòleg eminent i assessor de la Junta de Mines de Suècia abans de rebre la visita d'uns àngels durant una estada a Londres. Les aparicions es van repetir fins fer-se habituals i arran d'això es va dedicar exclusivament a comunicar per escrit les revelacions d'aqueixos esperits amb qui es relacionava. Segons sembla li van contar que l'altre món seria semblant a aquest, però més just i ordenat. Els bons podrien passar la seva vida eterna en cases acollidores amb biblioteca i jardí. Els dolents, incapaços d'apreciar ja res millor, anirien a parar a caus llunyans, foscos i sòrdids. La llum i la bondat els farien fàstic.

§10. El protagonista de «**Sarcophilus**» és un diable de Tasmània, un pacífic marsupial de la família dels dasiúrids, carnívor i nocturn, d'aspecte semblant al d'un teixó robust. Diuen els experts que la seva fama d'animal agressiu és injusta i es deuria exclusivament a les difícils condicions de vida en captivitat a què van ser sotmesos molts exemplars durant el segle XIX. També és cert que en aquella època el govern britànic va fer servir l'illa de Tasmània com a penal. Concretament hi van ser deportats un gran nombre de presos polítics irlandesos. Qui sap si aquests petits diables no seran descendents de gossos irlandesos republicans. Això podria explicar el seu caràcter rebel i antisistema.

§11. L'autèntic carrer Morgue, el d'Edgar Allan Poe, era a París, al *quartier* Saint-Roch. El meu és a Londres, però podria haver estat en un altre lloc. Tal com jo ho veig hi ha almenys un carrer Morgue a cada ciutat, i segurament a tots ens ha tocat passar-hi alguna temporada.

§12. Els diables són éssers mitològics i mereixen noms altisonants. En el nostre context cultural el llatí s'hi escau perfectament. La lectura de l'edició espanyola de *The Screwtape*

Letters de C. S. Lewis (*Cartas del diablo a su sobrino*) em reforça aquesta opinió. Per obra del traductor, Screwtape esdevé Escrutopo, i el seu nebot Wormwood és Orugario: denominacions amb molta més arrel i ressó bíblic que les originals. Confio que Sarcophilus (Sarcòfil, Sarcófilo) faci bé la comparança.

§ 13. L'adreça del «**Museu d'Objectes de Charles Beauvoir**», carrer Diputació núm. 22, és en la vida real la de l'excepcional Museu Popular d'Art Contemporani de Vilafamés. Es tracta d'un casalici gòtic, l'antic Palau del Batle, mitjanament restaurat. Quan jo era menut, abans que el condicionessin, els meus tios vivien de lloguer a la part on ara hi ha el magatzem i la botiga del Museu.

§ 14. El relat del somni d'André Breton es pot trobar en «Situació surrealista de l'objecte», un text que s'edita a vegades conjuntament amb els *Manifestos del surrealisme* d'aquest autor.

§ 15. Més Swedenborg: la primera frase de «**Pandemòniium**» li l'he manlevada quasi literalment (*De caelo et inferno* §584-585). Tanmateix el to del conte no té quasi res a veure amb el místic suec. Més aviat sembla com si hagués llegit massa tebeos de Hellboy de Mike Mignola. El final, això sí, em sembla que és característicament meu.

§ 16. D'acord amb certa edició de l'*Enciclopèdia Catalana* Rasputín és símbol de maldat. Seria el director d'aquell infern burocràtic i carcerari que m'he inventat. Heidegger, mestre de tots els filòsofs que recorren a l'obscuritat per simular profunditat i dissimular perverses inclinacions, n'és l'ideòleg, l'encarregat de la litúrgia. L'arquitecte Faulkner-Brown no en seria més que l'imprescindible executor de l'obra civil.

§ 17. «**Malacandra**» és el planeta Mart en la cosmogonia d'*Out of the Silent Planet*, de C. S. Lewis. En el meu conte, igual que en la novel·la de Lewis, algú és traslladat inesperadament a un altre planeta, molt lluny de casa seva. En cert moment, un prodigiós telescopi li fa prendre consciència de la distància insalvable que el separa de tot allò que havia estat abans la seva vida. Crec que l'esperit de la meua història és pròxim a Lewis, però també, per exemple, a Bradbury. Ciència ficció sense versemblança tecnològica, sense fe en el progrés tècnic, còsmica i malenconiosa. En realitat al final es veu que el viatge a Mart i el telescopi només eren una excusa per parlar d'una altra cosa més important.

§18. «**La por d'Almayer**» no és un conte conradià més que circumstancialment: en l'ambientació i en l'ús de topònims i antropònims extrets de l'obra del famós escriptor polonès en llengua anglesa. El nom del dissortat Horaciús Almayer correspon al del protagonista d'*Almayer's Folly*. El color de la seva pell i la difícil relació amb la tripulació remet a *The Nigger of «Narcissus»*. La república imaginària de Costaguana i la capital Sulaco eren els escenaris de *Nostramo*.

§19. L'horlà, per cert, no és invenció de Conrad, sinó de Maupassant, que ens el va presentar en un cèlebre conte com una mena de vampir invisible, oriünd del Brasil, capaç de fer-li la vida impossible a qualsevol.

§20. «**Viatge ajornat**» òbviament no és altra cosa que un acudit sobre els famosos versos de Constantinos Petros Fotiadis Cavafis (1863-1933), el poeta grec d'Alexandria i Constantinoble. La transcripció normalitzada del seu nom, que jo sàpiga, és Cavafis, amb C. Jo vaig escriure Kavafis, amb K, perquè també se sol veure així i trobava que era una grafia més vistosa.

§21. El nombre de traduccions de Cavafis al català tendeix a l'infinit: Riba, Solà, Ferraté, Avellà i Garcés... Per tal que no s'aturi la progressió, jo, que de grec demòtic ni de cap altre no en sé ni una paraula, he perpetrat una enèsima versió d'«Ítaca» dedicada a la memòria de Pierre Ménard:

*Quan emprendre el viatge cap a Ítaca
prega que el camí sigui llarg,
ple d'aventures, ple de coneixences.
Els Lestrígons i els Ciclops,
l'enfuriu Posidó no temis,
Coses tals en el teu camí mai no trobaràs,
si es manté elevat el teu pensament, si selecta
és l'emoció que et toca el cos i l'ànima.
Els Lestrígons i els Ciclops,
el ferotge Posidó no toparàs,
si no els portes dins la teva ànima,
si no és que la teva ànima els alça davant teu.*

*Prega que el camí sigui llarg,
que siguin molts els matins d'estiu
que, amb quin plaer, amb quina joia,
arribaràs a ports que mai no havies vist;
atura't en mercats fencis,
i adquireix belles mercaderies,
nacres i corals, ambres i banussos,
voluptuosos perfums de tota mena,
tants com puguis, de voluptuosos perfums;
vés a moltes ciutats egípcies,
aprèn i aprèn dels savis.*

*Tingues Ítaca sempre present.
El teu darrer destí és arribar-hi.
Però no apressis gens la travessia.
És preferible que duri molts anys;
i que fondegis, ja vell, a l'illa,
ric amb tot el que hauràs guanyat en el camí,
sense esperar que Ítaca et doni riqueses.*

*Ítaca t'ha donat el bell viatge.
Sense ella, no l'hauries pas emprès.
Però no té res més per donar-te.*

*I encara que la trobis pobra, no t'ha enganyat pas.
Savi com has arribat a ser, amb tant de món,
ja hauràs entès què volen dir les Ítaques.*

§22. Una altra vegada Swedenborg. L'escenari d'«**Ailleurs**» és l'altre món, un altre món swedenborgià: semblant a aquest a primera vista, però molt més just, geomètric i habitable. Li tocava el torn, per fi, al cel. Segons el místic suec hi viurem envoltats pels éssers i els objectes que ens hagen estat abans familiars i benvolguts. És lògic suposar que els llibres i els gats que va adorar en vida no seran molt lluny de Lovecraft a hores d'ara. Tampoc no serà rar trobar-lo prop del seu amic literari Edgar Allan Poe, l'únic escriptor a qui va dedicar un capítol sencer de l'assaig sobre *L'horror sobrenatural en la literatura*.

§23. «Ailleurs» me'l va inspirar una història de Francesc Capdevila, més conegut per Max, que es titulava precisament «El encuentro entre Walt Disney y H. P. Lovecraft» (recopilada a l'àlbum *El canto del gallo*). Acarar aquests dos personatges antitètics, la llum i les tenebres de la cultura popular americana, deu ser una temptació massa gran. De fet la idea sorgeix de tant en tant, espontàniament, en certs fòrums d'Internet. En la versió de Max un dibuixant, portadista de *Weird Tales*, és amic comú del jove i vitalista Disney i el fúnebre Lovecraft. Un dia coincideixen tots dos casualment a casa del dibuixant. Les dues personalitats xoquen. Lovecraft retrau a Disney que malbarati el seu talent amb fantasies innòcues. L'altre s'indigna i l'acusa d'incapacitat per a reconèixer la bellesa. Llavors el solitari de Providence li proposa un tracte: aquella nit ell se li apareixerà en un somni i li mostrarà una altra mena de bellesa, sublim i temible; si això s'escau, Disney haurà de fer una pel lícula amb guió de Lovecraft.

§24. Richard Upton Pickman i Robert Kincaid són dos il·lustres fotògrafs ficticis. El primer és el personatge principal del conte de Lovecraft «El model de Pickman». Se suposava que era pintor, autor de quadres de tema fantàstic i demoníac, però el narrador descobreix que copiava les seves escenes d'espantoses fotografies dignes d'un episodi de *X-Files*. El segon, Kincaid, és un fotògraf del *National Geographic* en la novel·la romàntica *Els ponts de Madison County*, de Robert James Waller.

§25. Un dels llocs que apareixen al llibre de Kincaid, les escales de Cirith-Ungol, no correspon a la mitologia lovecraftiana, sinó a la de Tolkien. Aquesta particularitat no és accidental: el dit llibret el vaig somiar fa molts anys i en realitat era una mena d'atles fotogràfic de butxaca de la Terra Mitjana de Tolkien, amb fotos dels emplaçaments reals d'*El Senyor dels Anells*. Com que en «Ailleurs» això quedava tergiversat, vaig trobar just conservar, almenys, algun dels elements originals. Recordo vívidament la imatge en blanc i negre d'una fortalesa damunt de les Muntanyes de l'Ombra, a la frontera de Mòrdor.

§27. Les paraules d'André Breton que tanquen «Ailleurs» i li donen títol són les del final del «Primer Manifest del Surrealisme».

§28. Tornem a Tolkien. En algun lloc va dir que les seves històries creixien en la foscor com llavors que s'alimenten de l'humus de la ment: de tot allò que un hom ha vist o pensat o llegit i que va oblidar ja fa temps. Lovecraft, Swedenborg, Max, Tolkien, Lewis, Conrad, Cavafis, Breton... Escarbar i analitzar l'humus de la ment: la química inconscient de la imaginació.